

2. Єфименко В.В. Активізація навчально-пізнавальної діяльності у школі / В.В. Єфименко - М.: Просвіта, 2003.-35 с.
3. Інноваційні педагогічні технології у трудовому навчанні: навч.-метод. посіб. / [за заг. ред. О.М.Коберника, Г.В.Терещук]. - Умань: СПД Жовтий, 2008. - 212 с.
4. Ковальова В. Інтеграція навчального процесу як чинник розвитку пізнавальної активності учнів //Ковальова В.- Початковенавчання та виховання. - 2012. - №16-18. - С. 27-34.
5. Коменський, Ян Амос // Філософський енциклопедичний словник / В. І. Шинкарук (гол. редкол.) та ін. — Київ : Інститут філософії імені Григорія Сковороди НАН України : Абрис, 2002. — 742 с.
6. Кравцова І. Інтегровані уроки в початковій школі як засіб формування пізнавальних інтересів в учнів 1-4 класів: методичний посібник /Кравцова І. - КривийРіг : КПІ ДВНЗ «КНУ», 2014. – 166с.
7. Лозова В.І. Цілісний підхід до формування пізнавальної активності школярів / В. І. Лозова -Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. –[2-е вид., доп.].–Х.: «ОВС», 2000.– 164с.
8. Старовойт Л.В. Художньо-творчий розвиток молодших школярів у процесі трудового навчання / Л.В. Старовойт // Scientific Journal «Science Rise» Pedagogical Education. – Kharkiv, 2016.-№ 3/5(20). –Р.58-63.

Л.Дабіжа,
старший викладач кафедри мистецьких дисциплін
дошкільної та початкової освіти
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАНЯТЬ ЗОБРАЖУВАЛЬНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ЯК ЗАСОБУ ТВОРЧОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ 5-7-РІЧНОГО ВІКУ

Постановка проблеми. На сучасному етапі в системі освіти йдуть бурхливі зміни: вводяться нові системи і технології навчання.

У зв'язку з цим стала особливо актуальною тема художньої освіти та творчого розвитку дітей старшого дошкільного та молодшого шкільного віку. Це зумовлено тим, що творчий розвиток дітей засобами образотворчої діяльності з врахуванням їх психологічних особливостей може служити потужним фактором поліпшення їх соціальної адаптації, бути суттєвим резервом підвищення продуктивності навчання.

Мета статті. Розкрити розвивальні можливості занять образотворчою діяльністю дітей 5-7-річного віку, розглянути пріоритетні засоби реалізації завдань творчого розвитку дітей засобами образотворчого мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Із досліджень вітчизняних і зарубіжних педагогів та психологів випливає те, що творчість, як і здібності до неї, може

розвиватися, причому розвиватися безперервно на всіх вікових щаблях. Дослідженням та моделюванням процесу дитячої творчості займається ціла плеяда сучасних вчених-педагогів та психологів. На особливу увагу заслуговують праці А.М. Матюшкіна, В.А.Моляко, А.І.Савенкова, А.І.Пеленкова, С.Л.Коновець, І.С.Волощука, Л.Н.Чернявської, А.А. Мелика-Пашаєва, Г.Сухорукової та ін. У них їх автори висвітлюють механізми впливу на дитячу творчість, пропонують шляхи активізації творчої діяльності дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, розробляють методики розвитку творчих здібностей дітей засобами образотворчого мистецтва, дають методичні рекомендації вихователям та вчителям з цього приводу тощо.

Вивченням проблем розвитку творчого потенціалу особистості активно займаються і зарубіжні вчені – Р.Амтхауэр, А.Біне, Д.Векслер, Дж.Рензулі, Дж.Рамен, П.Торренс, Л.Термен та ін. Ними всебічно аналізуються важливі аспекти формування творчого мислення дітей, дається глибокий аналіз сутності художньо-творчого розвитку особистості, розробляються його основні шляхи та засоби.

Багато вчених вважають, що всі види образотворчої діяльності (малювання, ліплення, художнє конструюванн, аплікація) можна вводити в 5-7-річному віці, знайомлячи дітей з особливостями різних художніх матеріалів та технік (Д. Эйнон, Д. Колдина та ін).

Заняття образотворчою діяльністю дітей 5-7-річного віку у різних формах мають великий розвивальний потенціал для формування креативності кожної дитини і завдання педагога – повною мірою зреалізувати його.

Щоб підвищити рівень творчого розвитку дитини, дорослий повинен розуміти механізм оволодіння дитиною засобами образотворчої виразності в різні вікові періоди, спрямувати її заняття образотворчістю на художнє осмислення оточуючого, на розвиток нестереотипності у вирішенні творчих завдань.

Мотивом перших спроб малювання є наслідування дитиною дорослих, бажання вести себе як дорослі, одночасно будучи джерелом і головним засобом пізнання всього нового. Всі діти без винятку у своїй образотворчій діяльності обов'язково проходять стадію «каракуль». Однак перші дитячі каракулі лише умовно можна назвати образотворчою діяльністю. Спочатку, дітям подобаються самі рухи. Рухи ці безладні: рука не слухається, рухається у випадковому напрямку, олівець в ній тримається погано, ковзає і зривається з паперу. Форма і напрямок штрихів залежать більше від випадкового положення олівця, ніж від бажання дитини. У цей час діти рідко беруться за олівець, якщо його не запропонує хтось із дорослих. Потім дитина освоює нові предмети у

малюванні і починає любити це заняття. Діти отримують задоволення від самого процесу маніпулювання олівцем, ручкою, фломастером, сприймаючи це як гру. З часом діти починають помічати на папері результати такої діяльності. Саме з цього моменту вони починають малювати часто й захоплено.

Поступово діти розуміють, що лінії і штрихи, з'єднавшись, схожі на цікаву форму, яку вони повторюють багаторазово і навмисно. Бути корисним дитині в цей період зовсім не означає проводити з нею якісь спеціальні заняття. Спостерігаючи за тим, як малює дитина, необхідно зробити все, щоб вона помітила, що ви задоволені її успіхами. Саме в цей період, у свідомості дітей починає складатися образ власних дій – основа для розвитку уяви. Дитячі психологи відзначають, що простежити за тим, як з карлючки, намальованої дитиною, виникають організовані форми – це значить побачити одне з явищ природи.

При оцінці діяльності дітей, важливо не забувати, що зображуючи, той чи інший предмет, вони не просто малюють, але і виражають доступними їм засобами свій погляд на зображуване. Отже, сам процес малювання дітей поєднаний з оцінкою намальованого, в якій найбільшу роль відіграють почуття дітей, у тому числі естетичні. Намагаючись висловити свій погляд, дитина опановує засоби виразності та доступні їй художні матеріали. Категоричні вказівки, заборони або зневажливе ставлення дорослих до цього заняття часто призводять до того, що бажання малювати може згаснути до того моменту, поки знову не з'явиться певний мотив для образотворення.

У цьому віці дітям притаманне велике щире бажання комусь допомагати: нагодувати, захвати від кривдника, подарувати що-небудь, заспокоїти. Часто це стає гарною мотивацією до образотворчої діяльності і творчості.

По мірі накопичення певного досвіду в образотворчій діяльності, у дітей поступово розвивається критичне ставлення до своєї роботи. Тоді дитині особливо важливою стає оцінка її робіт дорослими. Вона охоче показує результати своєї діяльності і чекає заохочення, яке зміцнює віру в своїх силах. Тому, прояв інтересу дорослих до творчої діяльності дитини і деякі судження про неї не тільки заохочують до подальшої роботи, але і допомагають дитині зрозуміти, як вона може вдосконалити свій малюнок, свою техніку. Даючи оцінку малюнку дитини, треба, перш за все, думати про те, щоб не розчарувати маленького художника, і обов'язково відзначити позитивні якості його роботи.

До таких якостей, насамперед належить посилення для дітей цього віку правдивість зображення, подібність образів з дійсністю, передача характерних особливостей і деталей, що свідчать про певну спостережливість дитини. Також важливою є й естетична якість малюнка.

Слід пам'ятати - психологія дітей 5-7-річного віку така, що негативна оцінка результатів їх роботи звучить для них так: «Ти поганий, не такий як треба. Я тебе не люблю». Щоб цього не сталося, спочатку потрібно похвалити дитячий малюнок хоча б за те, що дитина займалась малюванням. Поєднання похвали з точним зауваженням, що висловлене у формі побажання, – єдина форма негативної оцінки, яка не принесе шкоди.

Дорослі, причетні до творчості дітей, їх образотворчої діяльності, в першу чергу, повинні вникати в те, як дитина працює (малює, ліпить, клеїть і т. д.) і чому вона діє саме так. Для більшості дітей характерним є те, що вони люблять малювати. Залучаючись в цей процес, навіть самі непосидючі діти проявляють терпіння і здатні тривалий час зосереджено працювати над створенням малюнка, коментуючи свої дії вголос, заповнюючи папір різноманітними зображеннями.

Творчий потенціал закладений у дітей з народження і розвивається по мірі їх росту і розвитку. Однак, необхідно враховувати, що можливості для реалізації творчого потенціалу у всіх дітей різні, вони залежать від характеру і якості взаємодії дітей з дорослими на різних етапах дитинства.

А. Лука у своїх роботах розглядає процес творчості за допомогою аналізу трьох груп здібностей, які пов'язані з мотивацією, темпераментом і розумовою діяльністю. Це:

- пильність у пошуках як специфічна якість мислення, що дозволяє людині не пройти повз випадкових явищ, а побачити в них ключ до розгадки таємниці;
- здібність до згортання розумових операцій, що виражається в символічному позначенні понять і відносин між ними;
- здатність до бачення (постановка проблем; оригінальність мислення; діалектичність мислення; гнучкість мислення; критичність мислення; легкість асоціювання і уяви; здатність генерування ідей (вміння розвивати їх);
- здібність до оцінних дій і вибору;
- готовність пам'яті забезпечити необхідний обсяг і якість накопичених знань.

Творчість є постійним супутником дітей 5-7-річного віку. Образотворча діяльність є одним з найцікавіших видів творчої діяльності даного вікового періоду. В процесі малювання, діти розвиваються як фізично, так і розумово, оскільки функціонування дрібної моторики здійснює прямий вплив на роботу мозку. Діти, які добре малюють, відрізняються логічністю в міркуваннях, вони уважні. За характером того, що і як малює дитина, можна судити про її сприйняття навколишньої дійсності, про особливості пам'яті, уяви, мислення.

Завданнями педагогів в організації образотворчої діяльності дітей як засобу розвитку їх творчості є:

- збагачення знань та уявлень дітей про різноманіття предметів навколишнього світу (форма, колір), про художньо - виражальні можливості образотворчих матеріалів;

- сприяння розвитку умінь і навичок, необхідних для передачі творчого і виразності образу;

- забезпечення оптимальних умов розвитку самостійності, творчої активності на заняттях образотворчою діяльністю.

Пріоритетними засобами реалізації даних завдань в закладах дошкільної та початкової освіти є:

- практика інтеграції пізнавальної та образотворчої діяльності на заняттях;

- практика художнього аналізу предметів, виділення схожості та відмінностей, милування навколишнім світом;

- використання технології блочного планування;

- відбір методів і прийомів організації пізнання і зображення відповідно до вікових особливостей дітей;

- ігри з художніми матеріалами;

- послідовність в освоєнні дітьми можливостей інструментів і матеріалів для образотворчої діяльності, варіативність в прийомах створення художніх образів;

- навчання правилам роботи з художніми матеріалами та приладдям;

- діалогічний характер спілкування педагога і дитини в процесі занять;

- створення умов для художньої діяльності - ізостудія;

- доступність для використання різноманітності художніх матеріалів;

- допомога, спільне вирішення завдань образотворчої діяльності;

- систематична мотивація образотворчої діяльності.

Висновки. В результаті виконання даних завдань діти 5-7-річного віку стають активними і самостійними в створенні художніх образів, у виборі і використанні художніх матеріалів та виражальних засобів зображення. В них розвивається дрібна моторика рук і тактильне сприйняття, формується просторове орієнтування на аркуші паперу, окомір і зорове сприйняття, відбувається розвиток образотворчих навичок і умінь, спостережливості, естетичного сприйняття, емоційної чутливості.

Література

1. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте / Л.С. Выготский. – М.: Просвещение.1991.

2. Дабижа Л.П. Особенности развития творчества детей дошкольного возраста в процессе изобразительной деятельности / Л.П.Дабижа // Дошкольное образование: опыт, проблемы, перспективы. Сборник материалов VIII Международного научно-практического семинара. – Барановичи. БарГУ, 2017. – С.27-29.
3. Мелик-Пашаев А.А. Педагогика искусства и творческие способности / А.А. Мелик-Пашаев. – М.: Знание, 1981.
4. Сухорукова Г. В. Дитяче експериментування як засіб розвитку творчості в образотворчій діяльності / Г. В. Сухорукова // “Інноваційні технології в дошкільній освіті України: розвиток дитячої обдарованості та креативності”: Матеріали Всеукраїнського науково-методичного семінару Інституту розвитку дитини НПУ імені М. П. Драгоманова / Укл. І. І. Загарницька. – К., 2012. – 396 с.

**Р. Добровольська,
асистент кафедри мистецьких дисциплін
дошкільної та початкової освіти
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського**

АКТИВІЗАЦІЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ ШЛЯХОМ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ І ГРУПОВИХ ФОРМ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ

Постановка проблеми. Нині в Україні склалися об’єктивні передумови для якісного прориву до нових технологій навчання. Необхідність зміни звичних засобів діяльності викладача в умовах, до прикладу, інтеграції освіти, науки й виробництва, інформатизації навчання є об’єктивним чинником виникнення потреби в науковому обґрунтуванні цих змін. Методи активного навчання ставлять за мету зробити кожного студента безпосереднім учасником навчального процесу, котрий сам шукає шляхи й засоби вирішення проблем.

Накопичений уже нині в Україні та за кордоном досвід засвідчує, що інтерактивні технології навчання сприяють інтенсифікації навчального процесу й активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів. Це виявляється в необхідності: аналізувати навчальну інформацію, творчо підходити до засвоєння навчального матеріалу й тому зробити засвоєння знань більш доступним; самостійно знаходити можливі ресурси для вирішення проблеми; виробляти стратегію досягнення цілей та планувати конкретні дії; навчитись формулювати власну думку, правильно її виражати, доводити власні погляди, аргументувати й дискутувати; навчитись слухати іншу людину, поважати альтернативну думку; моделювати різні соціальні ситуації, збагачувати власний соціальний досвід через включення в різні життєві ситуації і їхнє переживання; вчитись будувати конструктивні відносини в групі, визначати своє місце в ній,